LIMBI ŞI LITERATURI STRĂINE

DEZVOLTAREA COMPETENŢEI SOCIOLINGVISTICE LA NIVELUL B1

Doina TALCHIU, Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

L'article encadre quelques points principaux qui développent le sujet abordé, ce sont : la définition de la compétence et de la compétence sociolinguistique ; les caractéristiques d'une compétence ; les composantes de la compétence sociolinguistique ; les stratégies de développement de la compétence sociolinguistique, qui sont illustrées par l'analyse des manuels nationaux, l'analyse de la méthode française d'enseignement Alter Ego 1 et l'expérimentation pédagogique.

Conceptul de competenţă reprezintă o structură a sistemului de tratare a informaţiei care permite:

- de a clasa un ansamblu de obiecte, fapte, evenimente sau fenomene distincte în cadrul unei şi aceleiaşi categorii;
- de a accede la proceduri de acţiune relative categoriei vizate;
- de a armoniza înţelegerea unui domeniu de cunoştinţe sau a unei realităţi;
- de a simplifica comunicarea ideilor complexe, evitând descrierea detaliată a fenomenelor tratate;
- de a facilita acţiunea concertată a mai multor intervenienţi.

Printre principalele caracteristici putem releva faptul că: o competenţă este vizibilă doar în acţiune; competenţa este proprie unei familii de situaţii-problemă; competenţa este caracteristică prin forţa de mobilizare a resurselor interne şi externe de care dispune un individ pentru a face faţă situaţiilor-problemă ce aparţin uneia şi aceleiaşi familii; competenţa trebuie să fie definită în funcţie de realitatea extraşcolară.

Conform Cadrului European Comun de Referinţă, competenţa sociolingvistică vizează cunoaşterea şi abilităţile impuse pentru a face ca limba să funcţioneze în dimensiunea ei socială.

Competenţa sociolingvistică include câteva componente de bază, printre care: mărcile de relaţii sociale; regulile de politeţe; expresiile înţelepciunii populare; diferenţele de registru; dialectul şi accentul.

Mărcile relaţiilor sociale variază în funcţie de limbi şi culturi, întrucât depind de astfel de factori precum: a) statutul relativ al interlocutorilor; b) proximitatea relaţiei; c) registrul discursului.

În limba franceză distingem câteva mijloace lingvistice de exprimare a politeţii, cum ar fi:

- utilizarea şi alegerea saluturilor, care pot fi: de întâmpinare – *Bonjour, Salut*; de prezentare – *Enchanté*; de rămas bun – *Au revoir, À bientôt*;
- utilizarea şi alegerea formulelor de adresare, care variază în funcţie de registrul în care ne exprimăm, astfel pentru registrul oficial se utilizează formele de adresare: *Votre Sainteté*, *Votre Excellence*; pentru cel formal: *Monsieur, Madame, Mademoiselle*; *Monsieur* sau *Madame* + funcţia (*Monsieur le Professeur, Madame la Ministre*); pentru registrul informal se adresează cu prenumele singur (*Jean, Suzanne*) sau *Monsieur* + numele de familie; pentru cel familiar, intim formele de adresare sunt mai specifice, şi anume: *Chéri, Mon Chou, Mon vieux* etc.

O altă componentă a competenţei sociolingvistice sunt diferenţele de registru. Cunoaştem patru tipuri de registre ale limbii, şi anume: limba populară, vorbită în special de adolescenţi care utilizează anglicisme, precum: ***checker*** în loc de *vérifier ;* ***c'est full cool*** în loc de *c'est vraiment agréable;* limba familiară, vorbită, îndeosebi, în mediul familiei, între cercurile de prieteni, şi are tendinţa de a utiliza formele scurte ale cuvintelor: ***T'es là?, phone***, ***p'tit dèje*** în loc de *Tu es là ?, télépho-ne, petit déjeuner;* limba standard, numită şi franceza internaţională, fiind un registru utilizat în scopul de a fi înţeles de toţi francofonii, acesta este limbajul neutru, curent al limbii franceze: ***Est-ce que vous venez*** *demain aux cours ?* în loc de *Venez-vous demain aux cours?*; limba literară, care se relevă, îndeosebi, printr-un vocabular bogat şi structură a frazelor mai complexă, ea poate fi recunoscută prin utilizarea unor cuvinte mai elevate precum: ***rarissime***, ***mythique, insolite.***

Ceea ce vizează partea practică a acestui studiu, în urma analizei manualelor naţionale de limbă franceză de clasa a X-a, am observat faptul că elementul sociolingvistic se prezintă, în special, prin două componente: expresiile înţelepciunii populare, cum ar fi: *Oublier ses ancêtres, c'est être un ruisseau sans sources, un arbre sans racines*. (Maximă chineză) (Unitatea 2, pag. 25); *La santé est le trésor le plus précieux et le plus facile à perdre.* (Maximă franceză) (Unitatea 5, pag. 73); regulile de politeţe, şi anume exprimarea complimentelor: *Tu es*

jolie comme un cœur! Qu'il est beau! Qu'elle est belle! Tu es superbe avec ce pull! Que ça te va bien! Ça vous va à merveille! (Unitatea 3, pag. 53).

În urma analizei metodei franceze *Alter Ego 1* de predare a limbii franceze, am remarcat faptul că introducerea competenţei sociolingvistice se realizează prin activităţi de învăţare a regulilor de utilizare a formulelor *tu* şi *vous,* şi anume prin exerciţiu:

Observaţi utilizarea formulelor *tu* şi *vous* în dialogurile de la pag. 18 şi completaţi.

- J'utilise ... pour parler à une personne dans une relation informelle (amicale, familiale etc.).
- J'utilise ... pour parler:

- dans une relation formelle (commerciale, professionnelle ou hiérarchique etc.);
- à deux personnes ou plus, dans une relation formelle ou informelle. (*Alter Ego 1,* p. 18)

O altă componentă sociolingvistică, pe larg exploatată de către autorii metodei franceze sunt regulile de politeţe, îndeosebi exprimarea aprecierilor: aprecierea unei haine – *C'est sublime/ridicule/magnifique/super;* aprecierea unei persoane: *Il/elle a l'air d'un clown/d'une star;* nuanţarea unei aprecieri – *Je trouve ce modèle franchement/vraiment/très/ridicule...*

Experimentul didactic s-a realizat în cadrul Liceului Teoretic româno-francez „Gh. Asachi" din Chişinău, au participat elevii din clasa a X-a D şi C, care au constituit grupul experimental şi, respectiv, grupul de control. Ipoteza experimentului este următoarea: practicarea la fiecare lecţie a activităţilor care vizează utilizarea contextuală a formulelor de politeţe şi a stilurilor limbii franceze ameliorează exprimarea scrisă şi orală în situaţii cotidiene. La etapa iniţială am propus ambelor grupuri un test iniţial, cu structura: 1. Adresându-vă unui profesor, utilizaţi: *tu; vous*. Adresându-vă unui coleg, utilizaţi: *tu; vous*. 2. Completarea unui text lacunar cu formule de politeţe. 3. Scrierea unui mesaj profesorului pentru a-l anunţa despre absenţa de la lecţie. La etapa experimentală am realizat activităţi de predare-învăţare a competenţei sociolingvistice doar în grupul experimental printre care: formularea unui enunţ în franceza vorbită şi cea literară; scrierea mesajelor colegilor/profesorilor; a cere o informaţie unei persoane necunoscute/unui prieten; a da sfaturi unei persoane apropiate/necunoscute; exprimarea opiniei proprii cu

referire la proverbe/maxime/zicători; simularea situaţiilor în care să exprime admiraţia/complimente; exprimarea cantităţii măsurabile în varianta franceză şi belgiană. În cadrul etapei postexperimentale am aplicat ambelor grupuri un test final identic cu cel iniţial, şi conform rezultatelor obţinute, situaţia s-a ameliorat evident în grupul experimental, pe când în grupul de control situaţia a rămas neschimbată.

În concluzie, putem menţiona că ipoteza formulată iniţial s-a confirmat, dezvoltarea competenţei sociolingvistice contribuie, cu precădere, la dezvoltarea competenţei socioculturale şi interculturale, care sunt prevăzute în curriculumul naţional; aplicarea principiului contrastiv în predare facilitează dezvoltarea competenţei sociolingvistice.

Referinţe:

1. BOURDIEU, P. *Questions de sociologie*. Paris: Les Éditions de Minuit, coll. « Documents », 1980.
2. BRÎNZĂ, E. *Les compétences à l'école*. *Guide de l'enseignant*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2010.
3. INGER-BRITT, R. *Étude sociolinguistique de la segmentation syntaxique du français parlé*. Suède: C. W.K., Gleerup. Lund, 1974.
4. *Cadrul European Comun de Referinţă pentru limbi.* Strasbourg: Conseil de l'Europe [Accesat 12 noiembrie 2015] Disponibil pe Internet: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_fr.pdf.

Recomandat
Viorica MOLOŞNIUC, dr, conf. univ.